

Nationale licensaftaler med Open Access-publicering Statusrapport 2025

Nationale licensaftaler med Open Access-publicering

Det Kgl. Bibliotek arbejder med mandat og strategisk retning i samspil med Danske Universiteters universitetsdirektørudvalg og forhandler nationale licensaftaler på vegne af danske universiteter og videregående uddannelser samt andre forskningsinstitutioner.

Flere af disse licensaftaler (herefter licensaftaler med Open Access-publicering) giver institutionernes forskere både læseadgang til videnskabeligt indhold og mulighed for at publicere deres forskningsresultater med fri og åben adgang for alle til at læse.

Denne rapport dækker status på Det Kgl. Biblioteks arbejde med licensaftaler med Open Access-publicering for 2025.

Mere retfærdig adgang til viden

Danmark er ikke alene om at have fokus på Open Access. Fri adgang til forskningsartikler har stor international bevågenhed, og Det Kgl. Bibliotek samarbejder med den nordiske konsortiumgruppe NordLic, den internationale licenskonsortiesammenslutning ICOLC, samt LERU (League of European Research Universities) m.fl.

Det Kgl. Bibliotek understøtter opfyldelsen af Danmarks Nationale strategi for Open Access¹ ved bl.a. at forhandle og indgå licensaftaler med Open Access-publicering. Siden 2021 har disse aftaler givet forskere ved danske forskningsinstitutioner mulighed for enten at tilgængeliggøre en udgave af deres artikel i et institutionelt arkiv/repositorium eller umiddelbar Open Access-publicering på forlagets platform, hvor den såkaldte Article Processing Charge (APC) er dækket af aftalen.

Gennem succesfulde forhandlinger er dette sket uden væsentlige meromkostninger for det danske samfund, hvilket er i overensstemmelse med den nationale Open Access-strategi.

Strategien blev evalueret i 2023/2024. Her lød de generelle anbefalinger fra arbejdsgruppen bag evalueringen, at fokus fortsat er på grøn Open Access, og at der arbejdes med inklusion af gyldne tidsskrifter i forhandlingerne, så længe det ikke øger udgifterne til Open Access markant.

En anbefaling lød:

*"Arbejdsgruppen forventer, at et fokus på at skabe en mere retfærdig adgang til viden (equity) i verden potentielt vil kunne øge motivationen blandt forskerne m.fl. til at publicere Open Access"*²

¹ <https://ufsn.dk/forskning-og-innovation/rammer-for-forskning-og-innovation/open-science/danmarks-nationale-strategi-for-open-access/>

² <https://ufsn.dk/media/gdalp0kt/evaluering-af-danmarks-nationale-open-access-strategi.pdf>, s. 55

Inspireret af disse samarbejder og Det Kgl. Biblioteks strategi om at bidrage til uddannelses- og forskningsinstitutionernes arbejde med at sikre åben adgang til offentlig finansieret forskning,³ arbejder Det Kgl. Bibliotek med følgende fokuspunkter for at understøtte prioriteterne inden for Open Access:

Det Kgl. Biblioteks Open Access-fokuspunkter

Øget tilgængelighed/synlighed

Det Kgl. Bibliotek indgår publiceringsaftaler for at øge tilgængeligheden og synligheden af dansk forskning. Det Kgl. Bibliotek har derfor en forventning om, at en aftale dækker alt indhold publiceret af forskere tilknyttet danske forskningsinstitutioner, og at dette indhold vil kunne genfindes ved hjælp af persistent identifiers.

Gennemsigtighed

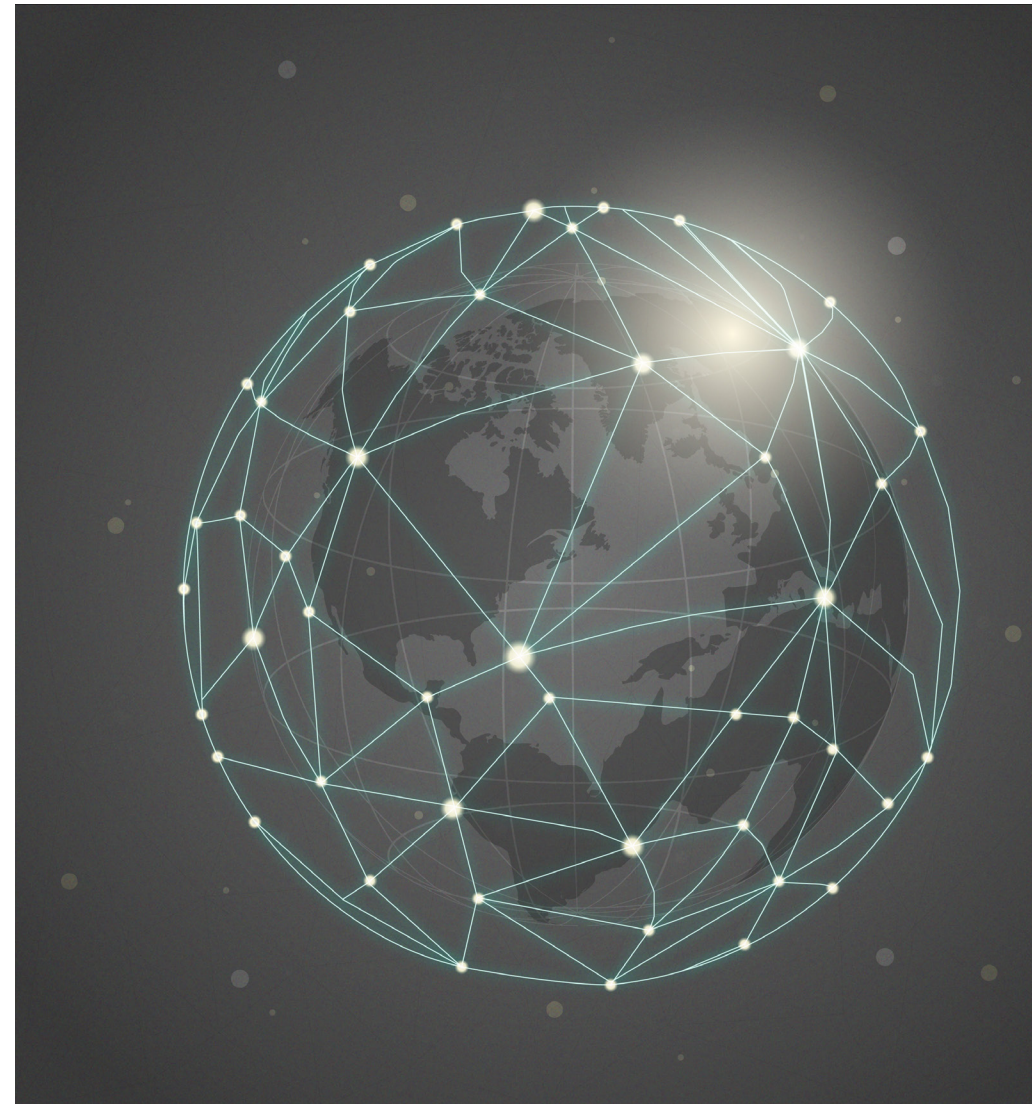
Det Kgl. Bibliotek indgår publiceringsaftaler baseret på gennemsigtige priser og forretningsmodeller med mulighed for offentliggørelse af hele aftalen.

Overkommelig pris

Det Kgl. Bibliotek indgår publiceringsaftaler, der skal sikre økonomisk bæredygtighed og en fair pris for Danmark. Aftalerne må ikke medføre en stigning i de samlede udgifter.

Fastholdelse af ophavsret

Det Kgl. Bibliotek indgår publiceringsaftaler, der sikrer, at alle forfattere under aftalen beholder alle ophavsrettigheder til egne publikationer og kun overdrager forlaget en ikke-eksklusiv publiceringsret.

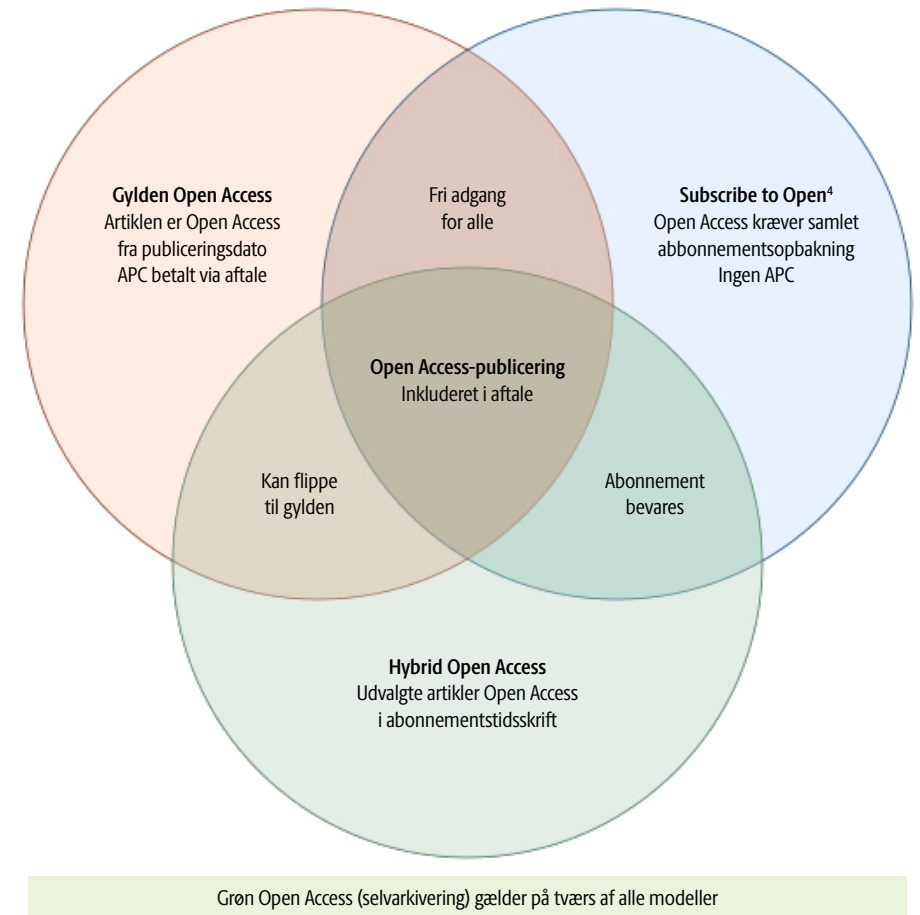
³ <https://www.kb.dk/om-os/opgaver-og-maal/strategi>

Nye veje til Open Access

I 2025 oplevede Det Kgl. Bibliotek en forsat udvikling i modeller og sammensætning af disse præsenteret af forlagene. I kraft af de skærpede rammer forhandlede Det Kgl. Bibliotek fortsat aftaler på nye kombinationer af modeller for danske forskere. Det drejer sig om aftaler, der også indeholder gyldne titler eller hybride titler, der flipper til gylden med fx Cambridge University Press og Portland Press.

I 2024 begyndte Det Kgl. Bibliotek også at forhandle aftaler på Subscribe to Open (S2O)-modellen. Nogle forlag benytter S2O for hele deres portefølje af tidsskrifter, mens andre (fx De Gruyter) introducerer modellen med udvalgte tidsskrifter. Der kan dertil være forskel på, om der er publicering inkluderet.

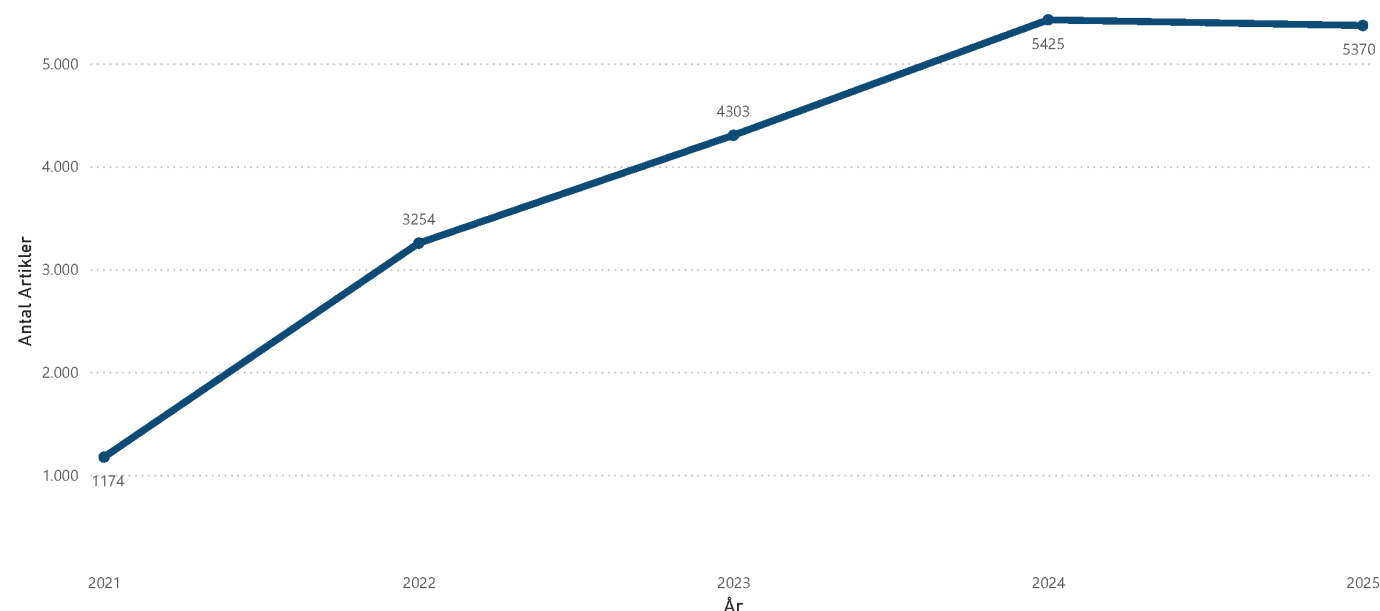
Det Kgl. Bibliotek har indgået en enkel aftale på S2O-vilkår, som inkluderer publicering med BioOne. BioOne er en aggregator, og derfor er publiceringsrettighederne forskellige fra tidsskrift til tidsskrift, men alle titler tillader selvarkivering (grøn Open Access).

⁴ S2O er en Open Access-model, der gør tidsskrifter frit tilgængelige, hvis forlaget fastholder sine samlede abonnementsindtægter.

Stigning i benyttelsen af licensaftaler med Open Access-publicering

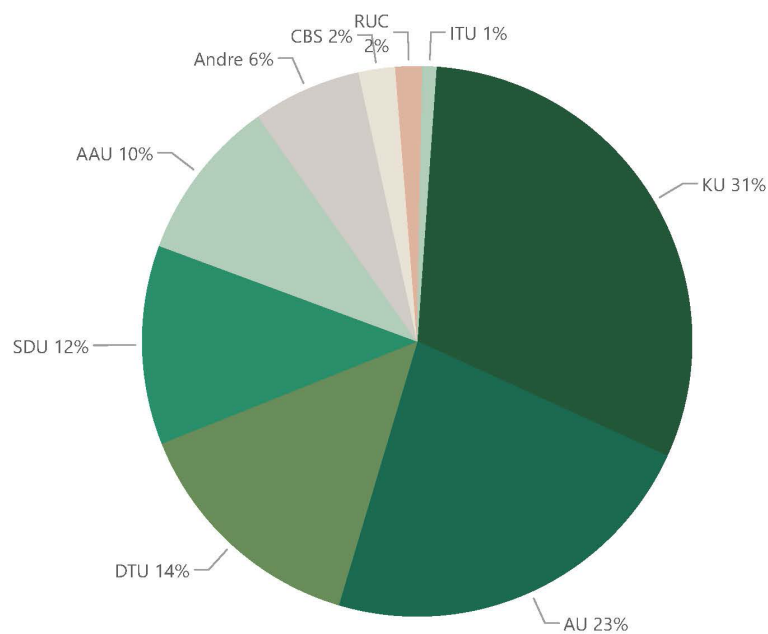
Grafen i figur 1 viser en kraftig stigning i benyttelsen af licensaftaler med Open Access-publicering i perioden 2021 til 2025. Udviklingen i de fire år skyldes, at der for hvert år blev forhandlet endnu en licensaftale med Open Access-publicering med de fire store forlag Elsevier (2021), Wiley (2022), Springer (2023) og Taylor & Francis (2024). Udover aftaler med de store forlag indgår Det Kgl. Bibliotek også licensaftaler med Open Access-publicering med andre, typisk mindre forlag, som derfor har en mindre publiceringsvolumen fra danske forskere.

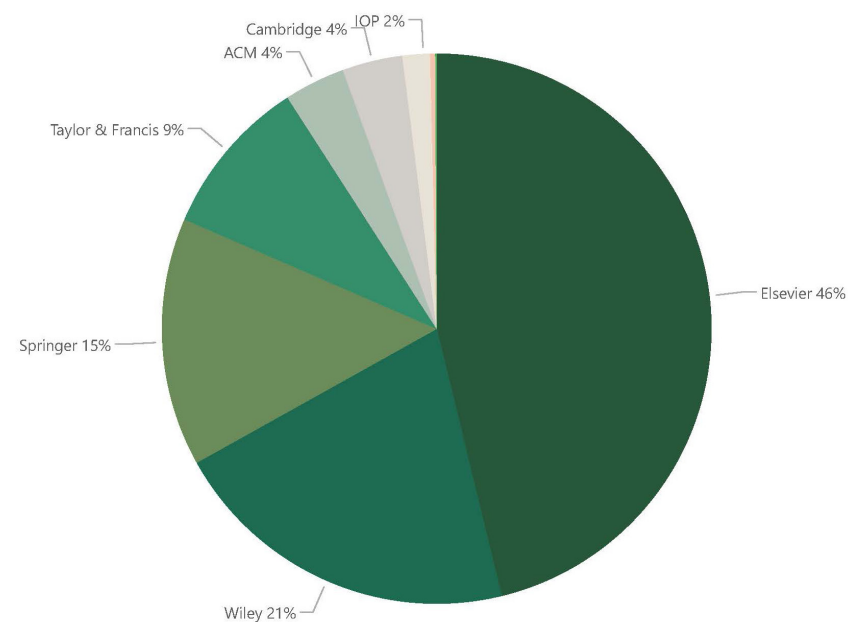
Figur 1: Samlet antal artikler pr. år dækket af licensaftaler med Open Access -publicering

I 2025 stod de otte danske universiteter for 94% af alle artikler udgivet Open Access under licensaftalerne med Open Access-publicering⁵ med mindre omfordelinger mellem institutionerne i forhold til 2024. Københavns Universitet og Aarhus Universitet står stadig for over 50% af udgivelserne tilsammen.

Der blev udgivet 5370 artikler i 2025, hvor forskerne benyttede sig af betingelser i en licensaftale med Open Access-publicering til at udgive Open Access. Knap halvdelen af artiklerne er udgivet af Elsevier efterfulgt af Wiley, Springer og Taylor & Francis.

Figur 2: Fordeling af OA-artikler pr. institution, 2025

Figur 3: Fordeling af OA-artikler pr. forlag, 2025

⁵ Denne rapport omfatter kun data for artikler dækket af licensaftaler med Open Access-artikler og ikke den samlede udgivelse fra danske forskere hos de 9 forlag.

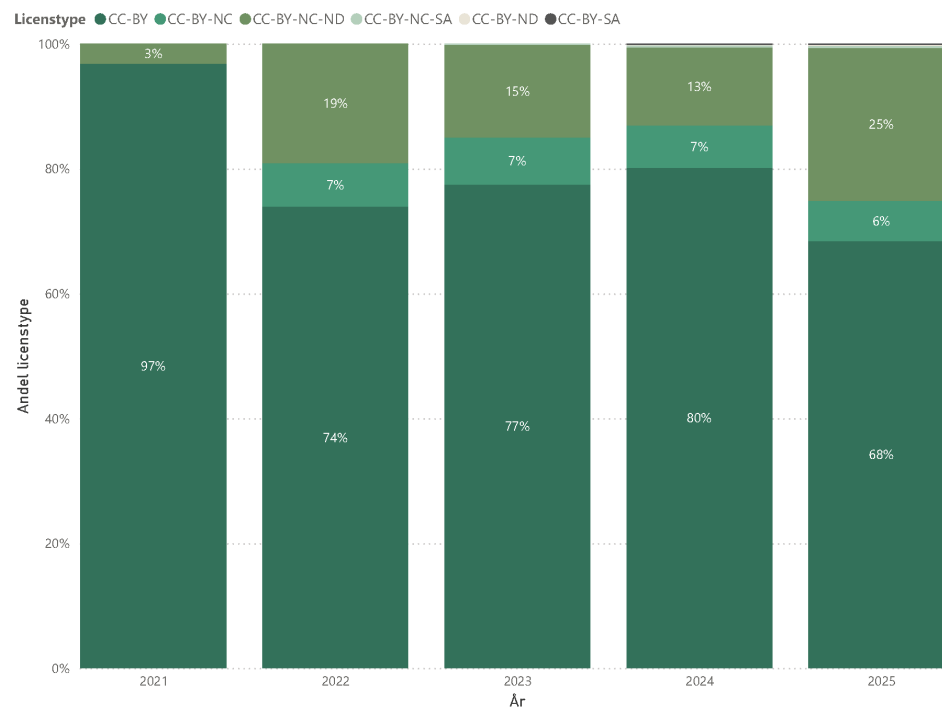
Forfatterrettigheder og Creative Commons-licenser

Et af de områder, der har fået øget opmærksomhed, er forfatternes ophavsrettigheder. Det er også et område, som Det Kgl. Bibliotek forholder sig til i forhandlingerne. Emnet har fortsat stigende fokus internationalt, bl.a. gennem Rights Retention⁶ og et større fokus på Creative Commons-licenser (CC-licenser⁷). Derfor indgår dette parameter også i Det Kgl. Biblioteks fokuspunkter for forhandling af licensaftaler med Open Access-publicering.

CC BY-licensen – den mest åbne af alle Creative Commons-licenser – fremhæves som den anbefalede løsning og præsenteres som førstevalg for forfatterne, når de skal publicere hos et forlag.

Det Kgl. Bibliotek monitorerer og rapporterer på forfatternes valg af CC-licenser. Data fra de sidste fem år, som ses i Figur 4, indikerer, at opmærksomheden omkring forfatterrettigheder har en betydning, da andelen af brugen af CC BY-licenser viste en opadgående tendens fra 2022-2024. Herefter er den faldet fra 2024-2025.

I 2021 er det kun artikler udgivet hos Elsevier, der vises i figuren som eneste aftale, og her ses næsten 100% valg af CC BY-licensen.

Figur 4: Andel af CC licenstype pr. år

⁶ <https://www.coalition-s.org/resources/rights-retention-strategy/>

⁷ <https://creativecommons.org/share-your-work/cclicenses/>

National platform til søgning af tidsskrifter

Det Kgl. Bibliotek lancerede i 2024 en national **Journal Finder**,⁸ hvor forskere kan finde tidsskrifter omfattet af de nationale licensaftaler med Open Access-publicering samt de gældende betingelser for den enkelte aftale eller tidsskrift pr. institution.

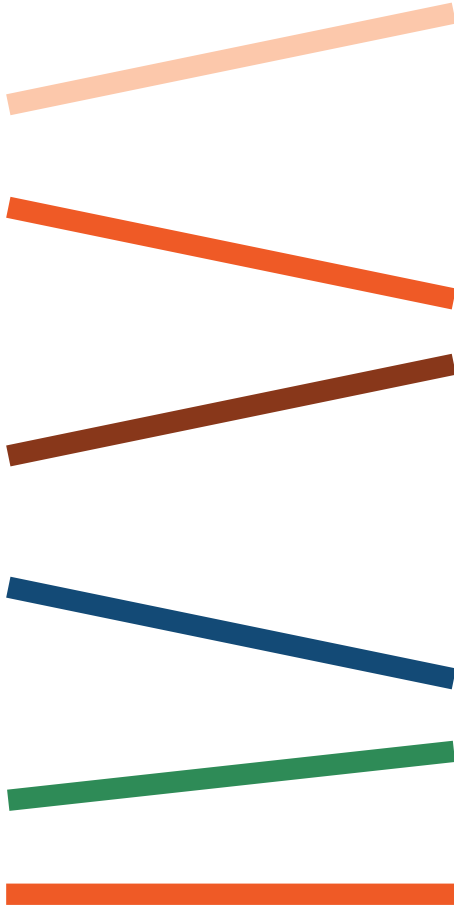
Journal Finder er et vigtigt redskab i arbejdet med at forbedre formidlingen af aftalerne, så betingelserne i de nationale aftaler med Open Access-publicering er mere tilgængelige for forskere og dermed sikrer, at de udnytter mulighederne for Open Access-publicering optimalt.

The screenshot shows the 'JOURNAL FINDER' interface from Det Kgl. Bibliotek. It features a search bar with the placeholder text 'Søg efter tidsskriftstitel, ISSN, forlag eller emneord.' and a search button. Below the search bar is a dropdown menu labeled 'Vælg institution(er)'. A 'Søgetips' button is located at the bottom left of the search area.

⁸ <https://pro.kb.dk/open-science/journal-finder>

Støtte til Open Science-services og åben infrastruktur

Det Kgl. Bibliotek har siden 2020 ydet økonomisk støtte til at fremme en omstilling til Open Science. Der er afsat øremærkede midler i en pulje til støtte af åben infrastruktur og services, som stilles til rådighed for det globale såvel som det danske forskningssamfund⁹.

For at fremtidssikre Open Science-services og infrastrukturer er der et stigende behov for støtte til investering i initiativer, der fremmer Open Access, FAIR-data og digital suverænitet.

Det Kgl. Bibliotek har defineret fem grundlæggende principper, der skal tages i betragtning i vurderingen af eksisterende og ny støtte:

- **Community-dreven**
Det betyder, at organisationen ejes og/eller kontrolleres af forskningsfælleskabet og ikke kan overtages af kommercielle interesser.
- **Relevans og fagbalance**
Initiativer vil kun blive understøttet, hvis forsknings- og fagområder er relevante for forskning gennemført på danske forskningsinstitutioner.
- **Økonomisk bæredygtig og ansvarlig**
Der skal foreligge transparente forretningsmodeller, der muliggør en nøjagtig præcisering af økonomien, så det er synligt, hvor midlerne investeres. Initiativet må ikke være for-profit og overskud skal geninvesteres ind i videnskabelig publicering. Støtte til kritisk infrastruktur gives hvis muligt som minimum i to til tre år ad gangen for at sikre kontinuitet og forudsigelighed for blandt andet nye opståede initiativer.
- **Copyright og licensering**
Initiativer eller modeller, hvor forfatterne beholder deres copyright og/eller alle publikationer og metadata udgives med en CC BY-licens.
- **Administration**
Det Kgl. Biblioteks administration forbundet med støtten skal være proportionelt med støtten.

⁹ <https://pro.kb.dk/open-science/stoette-til-open-science-services>

Det Kgl. Bibliotek benytter bl.a. det Open Source-software, som udvikles af Public Knowledge Project (PKP), til at drive platformene tidsskrift.dk¹⁰ og Open Books¹¹ til at udgive henholdsvis tidsskrifter og bøger.

Open Books blev lanceret i 2025 som national platform og begge platforme opererer efter den Open Access-model, der kaldes diamond. Det vil sige, at hverken forfattere eller redaktører skal betale et gebyr for at publicere, at udgivelser publiceres under en licens, og at udgivelser frit kan læses uden krav om betaling.

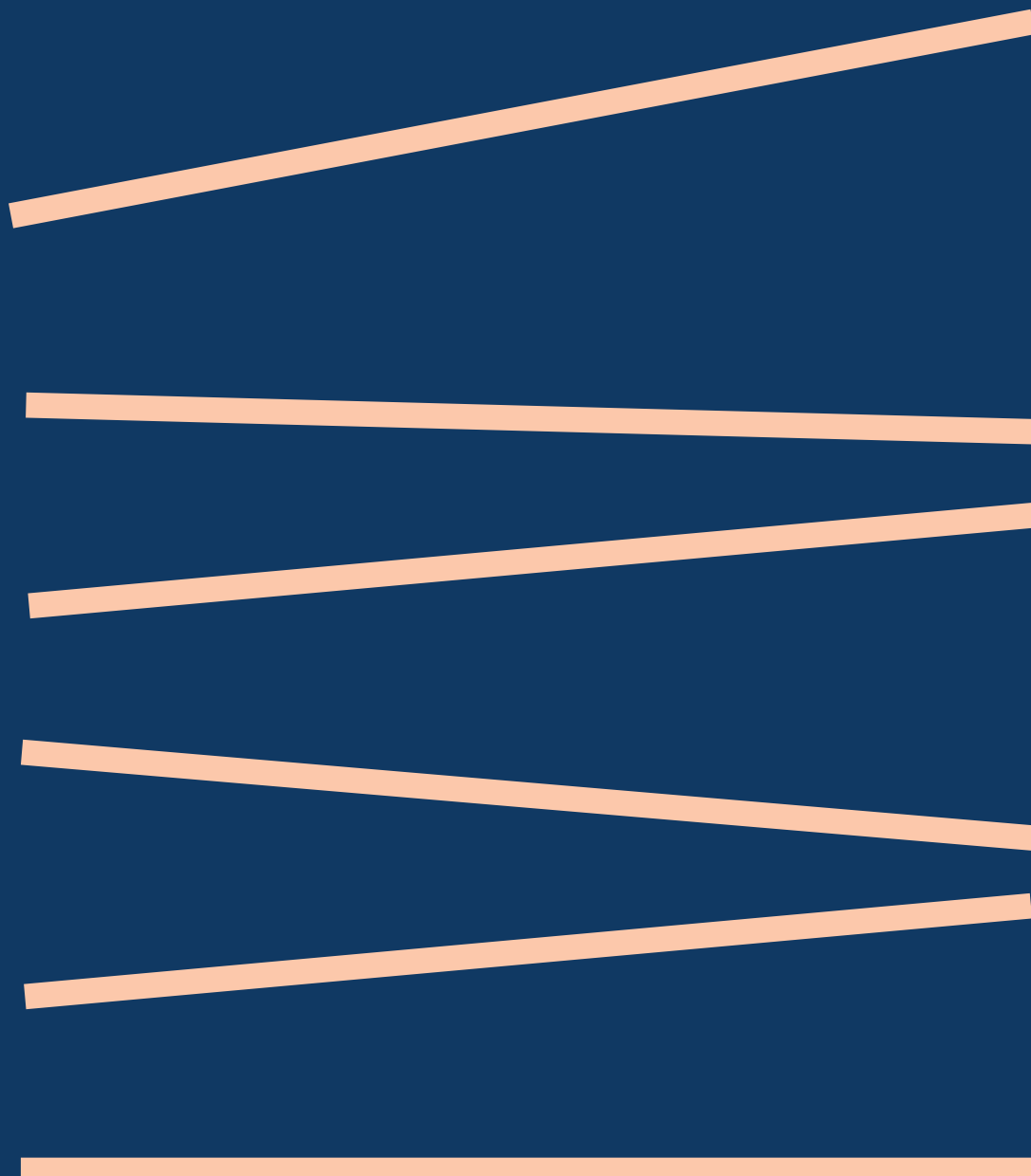
I 2025 modtog følgende initiativer støtte:

- SCOAP3
- ArXiv
- DOAJ (Directory of Open Access Journals)
- OpenEdition
- OpenCitation
- PKP (Public Knowledge Project)
- Open Policy Finder
- SPARC Europe
- DOAB/OAPEN (Directory of Open Access Books / Open Access Books Toolkit)
- COAR (Confederation of Open Access Repositories)
- OA Switchboard
- ROR (Research Organization Registry)

¹⁰ <https://tidsskrift.dk/>

¹¹ <https://openbooks.kb.dk/>

**DET KGL.
BIBLIOTEK**
Royal Danish Library